

Vedení nového oddílu

Dobré vedení je základem správně fungujícího oddílu. Jste zakladateli něčeho nového, což je velice specifická role. Nemáte zaběhlé tradice, o které by se dalo opřít, naopak budete sami všechny procesy teprve formovat. Berte to jako svoji velkou příležitost k hledání a tvoření nových tradic.

Co musí umět vedoucí

Vedení skautského oddílu sestává z vedoucího oddílu, jeho zástupce či zástupců a obvykle i oddílové rady. S jednotlivými funkcemi a rolemi souvisí kvalifikační a jiné požadavky a příslušná zodpovědnost.

Jaké schopnosti, znalosti a osobnostní rysy dle obsahu vůdcovské zkoušky jsou pro vedení třeba, najdete v kompetenčním profilu vedoucího oddílu, který je popsán v [příloze č. 2 ve Směrnici k obsahu vybraných činovníckých kvalifikací](#).

Základem jsou jistě vhodné osobnostní rysy, ale počítá se i tvoje chuť seberozvoje ve všech potřebných dovednostech a znalostech.

Tip: Jednou z publikací shrnující potřebné kompetence - vhodnou jak pro nováčky, tak pro vedoucí, kteří by si rádi osvěžili nějaký tematický okruh je "Vůdcovská zkouška jinak". Pořídit si ji můžete na [JUNshopu](#)

Kvalifikační požadavky na vedoucí oddílu

Vedoucí a jeho zástupce

V [Organizačním řádu](#) jsou podmínky pro vedení oddílu mladších členů stanoveny takto (podmínky platí pro vedoucího oddílu a alespoň jednoho zástupce):

1. zletilost (tedy věk alespoň 18 let)
2. skautská kvalifikace: - řádně složená vůdcovská zkouška - pro vedení vodáckých oddílů je navíc potřeba skautská kapitánská zkouška, ta umožňuje i vedení náročnějších vodáckých a jachtařských akcí, viz dále

V případě, že vedoucí nebo jeho zástupce nemá vůdcovskou zkoušku, může středisková rada udělit na 1 rok výjimku, ta je udělena funkci, ne konkrétní osobě. Výjimku lze udělit i opakovaně, ale jen se souhlasem příslušné okresní či krajské rady, v tomto případě o výjimku žádá vedení střediska.

V případě nově vzniklého oddílu může být zcela přirozené, že ještě potřebnou kvalifikaci všichni nemají, a tak udělení výjimky pro první roky může být na místě. Zároveň je pak velmi dobré, pokud vám s oddílem a vaší činností u něj pomáhá i někdo zkušenější, kdo danou kvalifikaci už má. Může to být například někdo z vedení jiného oddílu ve středisku, výchovný zpravodaj nebo třeba někdo z bývalých vedoucích, kteří rádi své zkušenosti předají. Pro středisko i vás ve vedení nového oddílu je pak taková osoba patronem, mentorem i pojistkou skautského oddílu. V každém případě vůdcovská zkouška ve tvém oddíle nesmí dlouhodobě chybět. I když dostaneš na začátku výjimku, neodkládej její splnění. Hodit se může nejen tobě a tvému zástupci, ale i dalším osobám, které se na vedení oddílu podílejí. Různé kurzy k získání vůdcovské zkoušky s různou časovou náročností nalezneš v [databázi vzdělávacích akcí](#).

Další dobrovolníci, dospělý dozor a rádci

Další funkce v oddílu nejsou podle Organizačního řádu povinné a nemají tedy ani stanovené kvalifikační požadavky. Záleží na tom, jak si vše zvolíš a dohodneš se s ostatními. Absolvování vzdělávacích kurzů a nejen těch skautských je dobrým předpokladem k zajištění kvalitního a bezpečného programu. Je to i velká příležitost k osobnímu rozvoji spolupracovníků, který má pro oddíl význam.

K činnosti, která zahrnuje spoluúčast na vedení oddílu a samostatné vedení schůzek či k vedení víkendových výprav, je určitě dobré začít složením čekatelské zkoušky.

⚡ Ke spoluúčasti na vedení vodáckého oddílu a vedení vodáckých akcí na vodách do obtížnosti WW2 je zapotřebí kvalifikace zkouška vodáckého minima.

V novém oddíle skautů a skautek také začnete postupně budovat a používat družinový systém, ve kterém budou mít významnou roli rádci a podrádci družin. Vzdělávání rádců je úkolem vedoucích - má se odehrávat na pravidelných oddílových radách a to velmi prakticky. Oddílová rada nemá být schůzí (malou střediskovou radou), ale spíše modelovou schůzkou. To, co tam rádcové zažívají, pak mohou přirozeně přenášet do svých družin - včetně způsobu komunikace s druhými. Mohou absolvovat rádcovský kurz (často je pořádají přímo střediska pro své členy, některé "rádcáky" se konají na úrovni okresů či krajů), který jejich získané dovednosti prohloubí.

 Tip: Více informací o družinovém systému najdeš v metodice [Družinový systém](#).

Kvalifikace potřebná pro tábor

Protože táborová činnost je zcela zásadní, je třeba myslet včas i na stanovené podmínky, pokud hodláš s oddílem pořádat tábor. Naplánuj si včas absolvování všech kurzů, či získejte do táborového týmu někoho s příslušnou kvalifikací. Při plánování mysli na to, že nemůžeš kumulovat všechny funkce na jednu osobu.

Tip: Mnoho podrobností a rad k této problematice najdete ve [Smernici k táborům](#).

Zodpovědnost a bezpečí + krizová linka

Rodiče skautským vedoucím svěřují své kluky a holky s očekáváním a důvěrou, že jsou schopni zajistit pro ně maximální míru bezpečí.

Za vše, co se v oddíle děje, nese právní odpovědnost vedoucí oddílu, a to i v případě své nepřítomnosti. Jako vedoucí můžeš tuto odpovědnost částečně přenést i na další osobu (ostatní vedoucí, rádce), jestliže je řádně poučíš o riziku plánované činnosti a bezpečnosti práce. Nesmí se tedy jednat o nebezpečné činnosti - viz dále. Doba samostatné činnosti by neměla překročit rozumnou délku a náročnost. Analogicky k oddílu na táboře nese hlavní odpovědnost vedoucí tábora.

Mysli na to, že středisko v čele se svým vedoucím odpovídá za činnost všech oddílů, z toho také vyplývají jeho kroky a pravomoce.

Zajištění fyzického bezpečí

Nejdůležitějším bodem je rizikům předcházet. Je třeba, abys znal prostor a vymezoval pro pohyb i hry pouze ten bezpečný. Vybírej takové pomůcky a nářadí, které nejeví známky poškození a nebudou tak pro děti nebezpečné. Děti seznam s možnými riziky a nezanedbej ani seznámení se správným zacházením nářadí.

Tip: Potenciálně nebezpečné aktivity

Jsou často atraktivní, ale pro jejich zařazení do programu je nutné dbát zvýšené bezpečnosti, je třeba dobře znát příslušná pravidla, většinou se u dozorující osoby vyžaduje zletilost, případně i další podmínky, kvalifikace a zabezpečení.

Zjisti si vše potřebné, pokud plánuješ například pohyb po rušných komunikacích, střelbu, koupání, vodácké aktivity ([Směrnice pro vodácké akce](#)), lanové aktivity - nízké i vysoké, potápění, horolezectví a aktivity na lezeckých stěnách.

Zajištění psychického bezpečí

Stejně jako na zabezpečení po fyzické stránce je nutné myslet i na psychické bezpečí dětí. V souladu se skautskými hodnotami a kodexem chování dospělých je třeba být pro děti důvěryhodnou přátelskou a spravedlivou autoritou nezneužívající jejich důvěry, respektující jejich soukromí, poskytující pomoc a podporu.

Je třeba nastavením celého fungování oddílu předcházet sociálně patologickým jevům jako je šikana, zneužívání návykových a omamných látek, či sexuálnímu zneužívání ve všech formách - to ve skautu nemá místo.

Při přípravě programu pak ber v úvahu schopnosti, stupeň vývoje, případné temperamentové odlišnosti, různé poruchy, hyperaktivitu, apod. Jednotlivým klukům a holkám je potřeba umožnit nastavit si hranice vlastního pocitu bezpečí. Vnímání strachu a nastavení této hranice může být u dětí dost rozdílné. Aktivita by měla být pro účastníky zajímavá, určitě chceš, aby to byla i výzva, ale neměla by být zdrojem strachu vyplývajícího z negativních zážitků a traumat. Ty mohou nastat např. při nočních hrách, ale u někoho i při vystoupení na veřejnosti, bohužel i při různých dehonestujících zvycích - ani ty nemají ve skautu opodstatnění.

Na výpravách a na táboře je třeba počítat se zvýšenou potřebou spánku a také s přiměřeným prostorem, kdy nebude činnost organizována. V žádném případě nelze podceňovat únavu dětí a je třeba přihlídnout i obecně k diskomfortu - jistá míra může být záměrem - ovšem nekontrolované pocity přetažení, hladu, zimy, strachu, chybějícího bezpečí, sociálních interakcí, stýskání, mohou mít kromě selhání výchovného efektu i nepříjemné následky.

Zajištění zdravotní bezpečí

Po dobu činnosti se svěřenými dětmi vykonáváš rovněž i funkci zdravotníka, je-li třeba. Na táboře pak vzhledem k rozsahu přejímá tuto službu vyčleněný zdravotník s příslušnou kvalifikací. Je třeba, abys znal o všech dětech potřebné informace (alergie, diagnostikované choroby, psychické odlišnosti a poruchy, užívané léky, apod.) a být schopen dohlížet na zdravotní stav, předcházet komplikacím, reagovat na zhoršení zdravotního stavu, zajistit zdravotní službu při nemocech a hlavně poskytnout první pomoc při zranění.

Je třeba si uvědomit, že zejména informace o zdravotním stavu jsou zvláště citlivým osobním údajem a podle toho s nimi nakládej a přechovávej je. Poskytni je ale dalším vedoucím, kteří s dětmi pracují.

? **Tip:** Ideální způsob uložení a nastavení sdílené těchto informací je ve skautISu. [Podrobnosti k nakládání s osobními údaji najdete zde.](#)

? **Tip:** Pro účely vyhledání zdravotnické péče je dobré mít k dispozici i kartičku pojištěnce, nejlépe ji mít naskenovanou a uloženou ve Skautisu u profilu dítěte.

Psychohygiena

Pro to, abys byl schopen dlouhodobě a efektivně u oddílu fungovat a vše dobře zajišťovat, nesmí tě tato činnosti "vysát". Na začátku při zakládání něčeho nového se dá očekávat velký zápal, třeba někdy i na úkor spánku, rodiny, studia a jiných aktivit, je ovšem nutno počítat, že přílišné zapojení dlouhodobě neudržíš. Následně ti hrozí únava a s ní spojené špatné hodnocení rizik, nervozita, neschopnost respektu

a v delším horizontu pak i kompletní vyhoření. Mimo negativní proměnu dosud skvělého vedoucího jde i o ztrátu osobní kvality života.

K tomu aby se ti takováto situace vyhnula, je třeba vycházet ze zásad duševní hygieny. Věnovat se i sobě, svým potřebám, svému nejbližšímu okolí. Pro vytvoření potřebného prostoru je potřeba abys nebyl na činnost sám - v týmu se dají lépe rozprostřít potřebné úkoly bez přetěžování jednotlivce. Ale někdy je třeba i říci tudy ne, toto nezvládám a některé věci třeba dočasně omezit.

Zakládání oddílů vyžaduje i v tomto smyslu odpovědnost, určitě není cílem, aby za dva roky zase zanikl udržení hlavního tahouna. Určitě je dobré oddíl založit, přijmout jistou míru rizika, ale ne skočit do projektu bezhlavě, bez rozumných podmínek a počítat s tím, že to nějak utáhneš. Navíc vedoucí oddílu významně působí jako vzor. Jistě chápeš, že pro členy oddílu bude vhodnějším vzorem někdo, kdo žije bohatým životem, umí pracovat i relaxovat, pracuje pro druhé i pro sebe, má všeobecný rozhled i nějakou odbornost. Tedy ne někdo, kdo zná jen oddíl.

? **Tip:** Téma k psychohygieně vedoucích je zpracováno např. ve [článku v časopise Skauting](#). [↗](#)

Co organizace nabízí vedoucím

Vzdělávací kurzy a další

Vzdělávací systém v naší organizaci pomáhá zaručovat bezpečnost a kvalitu programu, zvládat administrativu, dobře porozumět myšlenkovým základům a vést k používání skautské výchovné metody. Základní systém zkoušek pro vedení oddílu je dvoustupňový, nad nímž existuje ještě vzdělávací nadstavba a kvalifikace pro vedení střediska, navíc je doplňován vodáckým vzděláváním a širokou paletou dalších kurzů a vzdělávacích akcí.

Pokud nemáš zkušenosti a přišel jsi jako dospělý nováček, zkus nějaký oddíl opakovaně navštívit a chvíli s nimi spolupracovat. I pro ty, kdo mají zkušenost z oddílu, může být "stáž" zajímavým zdrojem inspirace. Cenné přitom bude nejen prožívat s oddílem program, ale bavit se s vedením o metodickém pozadí toho programu - proč se co dělá, jak to naplňuje nějaké cíle, jak to souvisí se skautskou výchovnou metodou, a také co se vedení oddílu osvědčilo.

? **Tip:** Podrobné informace najdete v [databázi vzdělávacích akcí](#) [↗](#) nebo přímo ve skautISu. Velmi přehledný výběr kurzů pak vychází také v prosincové příloze časopisu Skauting.

- Do cca 15 let je možné vyslat starší skautky a skauty na rádčovský kurz, kde získají praktické náměty, vyzkouší si řadu aktivit a činností přenositelných na skautskou schůzku. Pokud pracuješ se skautskou věkovou kategorií, jistě tě nabídka zaujme. Pro rádce existují i setkávací akce - Žirafy.
- První kvalifikační stupeň - Čekatelská zkouška (ČZ) již opravňuje k některým vnitřním právem specifikovaným činnostem (např. spolupůsobit při vedení oddílu a akcí či být zástupcem vedoucího tábora). Složit ji lze od 15 let věku. ↕ Vodácká kvalifikace navazující na čekatelskou zkoušku je zkouška vodáckého minima. Důležitou součástí vzdělávání mimo samotný výchovný program je kvalifikace ZZA - zdravotník zotavovacích akcí. Kurz má rozsah 40 výukových hodin a je zakončen zkouškou.
- Druhý kvalifikační stupeň - Vůdcovská zkouška (VZ) je pro vedení oddílu klíčová. Podmínkou je plnoletost a složená čekatelská ČZ, stejně tak zdravotnický kurz ZZA. Typická je pak alespoň roční praxe v oddíle - mezi získáním ČZ a skládáním VZ. To lze výjimečně zkrátit a v odůvodněných případech složit ČZ a VZ i společně (vhodné například pokud nový oddíl zakládají bývalí členové, kteří skautingem kdysi prošli a nyní se k činnosti jako zkušení dospělí vrací a chtějí podílet na vedení). ↕ Vodácké kvalifikaci Kapitánská zkouška předchází splnění vodáckého minima nebo lze navázat na vůdcovskou zkoušku. Ta opravňuje mimo samotné vedení vodáckých oddílů i k samostatnému zabezpečení a vedení vodáckých akcí do stupně WW2, popř. jachtařských akcí.
- Jako rozšiřující možnost skautského vzdělání po složení vůdcovské zkoušky existují lesní školy. Ty nemusí vždy poskytnout zvýšení kvalifikace, zato napomohou osobnímu rozvoji a přináší mnohé podněty. Obdobou jsou různé zážitkové lesní kurzy, které jsou vhodné pro rozvoj roverů a rangers působících u oddílu. Doporučujeme je pro jejich silný inspirační náboj, který může zaujmout rovery a rangers pro další působení ve skautingu. Mohou být velmi zajímavým vstupem do skautského vzdělávání - to rozhodně není nutné zahajovat získáváním kvalifikace např. v podobě ČZ.

Základní zkoušky je možné získat na třech typech kurzů.

- Čekatelský či vůdcovský lesní kurz - součástí kurzu je mimo řady víkendů alespoň týdenní táborová část. Takový kurz ti dá nejintenzivnější a nejdelší zážitky.
- Čekatelský či vůdcovský kurz - sestává z několika víkendů, běžně ho zvládají i zaměstnaní lidé. Některé kurzy jsou dokonce jen pro starší např. 25+ či rodiče s malými dětmi.
- Samostatná zkouška ČZ, VZ je výjimečná cesta, vhodná jen ve specifických případech, sestává se z jednoho dne či víkendu, během něhož se skládají všechny patřičné zkoušky, tomu předchází samostatná příprava a plnění úkolů před samotnou zkouškou.

Je dobré si o vzdělávací akci něco dopředu zjistit a zvážit nejen termínovou dostupnost a vzdálenost, ale i rozsah a obsah, důrazu na témata, či třeba možnosti vzít sebou na kurz děti. Při výběru kurzu by mohla pomoci komunikace mezi vedoucím a příslušným výchovným zpravodajem střediska.

Oblast vzdělávání nabízí i speciální oborové kurzy - záchranářské, lanové, jachtařské aj. Vzdělávat se můžeš i na kurzech jiných organizací.

Další skautské celorepublikové akce s výměnou zkušeností jsou:

- Sejdeme se na pěšince pro vedení benjamínků
- Poradní skála pro vedení vlčat a světlušek i benjamínků
- Elixír pro vedení oddílů
- Roverská porada pro vedení roverů
- Srazy vodních skautů pro vedení vodáckých oddílů
- Helpdesk pro týmy střediskových rad (jejichž jsou oddíloví vedoucí součástí)

Další metodické semináře a kurzy se pořádají v regionech. Existuje i možnost pořádání [vzdělávání na klíč](#), kdy instruktor přijede za vámi. V současné době si v tomto programu můžete vybrat z více než 50 atraktivních témat. Pro pořádání je nutné zajistit dostatečnou účast, proto požádej o pomoc středisko či okres.

Časopisy a metodické materiály

Mimo vzdělávání na kurzech můžeš spoustu informací a tipů získat ze skautských časopisů. Vycházejí pravidelně pětkrát do roka a každá kategorie má ten svůj. Odběr časopisů pro členy oddílu nastavíš ve Skautisu.

- BenjáMína, Světýlko, Skaut jsou zaměřeny na kategorie benjamínků, vlčat a světlušek, skautů a skautek a obsahují mnoho programu, který se dá využít při práci s dětmi.
- Roverský kmen je zaměřen na rovery a rangers
- Skautský svět, Kapitánskou poštou jsou pro dospělé členy, informují o událostech, aktualitách a zajímavostech ve hnutí. Skautský svět obsahuje také část pro oldskauty. Kapitánská pošta je pro vodní skauty a vychází pouze elektronicky.
- Skauting - pro činovníky a ostatní vedoucí, funguje jako aktuální metodická podpora a pramen pro sebevzdělávání

Metodických materiálů je mnoho, to ale neznamená, že je potřeba je všechny načíst a už vůbec to nemusí být hned při zakládání oddílu. Na začátek si předčti o skautské výchovné metodě a skautské praxi. Zajímavé jsou i beletrie se skautskou tematikou.

Některé knihy zajímavě kombinují beletrii a praxi - např. Foglarova Kronika ztracené stopy.

Tip: On-line podobu metodického časopisu Skauting najdeš na webu casopis.skauting.cz a archiv čísel všech časopisů nalezneš na casopisy.skaut.cz. Na stránce také v sekci knihovna najdeš několik zajímavých metodických příruček. Ty také vycházejí v knižní podobě a můžeš si je objednat na Junshopu. Některé metodiky jsou v elektronické podobě zdarma.

Pojištění

Vedoucí, jeho zástupce a oddílový rádci mají z titulu funkce sjednané pojištění odpovědnosti. Toto pojištění je velmi vhodné sjednat i pro všechny další dobrovolníky, kteří mohou v oddíle samostatně pracovat s dětmi. Konzultuj se střediskem, může mít zavedený systém. [Rozsah a další parametry pojištění najdete zde.](#)

Organizace nabízí i další pojištění tj. managementu, majetku, cestovní. Více se o nich dočteš na Křižovatce.

Další služby a benefity

Organizace se snaží svým dobrovolníkům co nejvíce jejich práci usnadnit a zpříjemnit, k tomu slouží dodatečné služby a benefity. V nynější době se jedná zejména o možnost využití IT technologií: Google disk jako bezpečného úložiště dat (včetně citlivých údajů) a skautské G Suite

- webové stránky v doméně skauting.cz včetně připravených šablon pro oddíly
- skautský grafický manuál, generátor loga a program Canva pro tvorbu skautské grafiky
- případně slevy na software pro dobrovolníky v programu techsoup

dále,

- lidé do 30 let mohou uvítat výhody skautské členské karty s EYCA rozšířením
- STS - skautská telefonní síť je soubor zvýhodněných firemních tarifů
- Skautská energie je služba, která nabízí výhodné ceny na dodávky elektřiny a plynu pro všechny skauty, skautky a jejich rodinné příslušníky a další osoby a subjekty v jejich okolí.

Více o všech benefitech najdeš na [stránce Skautské Benefity.](#)